

УДК 711.58

Кіс Н.Ю.

**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ
СОЦІАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ МІСТА
ЯК ДИНАМІЧНОЇ ПІДСИСТЕМИ МІСЬКОЇ СИСТЕМИ**

Ужгородський національний університет,

Ужгород, Підгірна 46, 88000

UDC 711.58

Kis N.Y.

**TOTAL-SYSTEM APPROACH TO THE STUDY OF THE SOCIAL
STRUCTURE OF THE CITY AS A DYNAMIC SUBSYSTEM OF URBAN
SYSTEM**

Uzhgorod National University,

Uzhgorod, Pidhirna 46, 88000

У статті застосовано системний підхід до вивчення соціально-планувальної організації міста, запропоновано інформаційну модель соціально-планувальної інфраструктури, описано її функціональні складові та фактори розвитку.

Ключові слова: Місто, містобудівна система, соціально-планувальна інфраструктура.

Abstract. In this paper we use the total-system approach to the study of the social structure of the city, social-planning structure information model has been suggested, its functional components and evolution factors are described

Key words: city, urban system, social-planning structure

Вступ. Місто - складна система яка функціонує завдяки злагодженій роботі всіх складових, а її стан визначається соціально-економічними, політико-правовими, функціонально-територіальними, екологічними

факторами і умовами функціонування. Не зважаючи на значні здобутки вітчизняного містобудування, стрімкий розвиток міста викликає необхідність вдосконалення механізмів впливу на розвиток міської системи, і, відповідно, змін в методах аналізу і прогнозу його розвитку.

Соціально-планувальна організація є вагомим фактором розвитку міста, завдяки якому реалізується комплексність його розвитку. Система обслуговування міста включає як об'єкти місцевого значення в житлових утвореннях, так і об'єкти більш високого рангу. Вона охоплює велику номенклатуру систем обслуговування - адміністративно-громадського управління, соціально-культурного (виховання, освіта, культура), торгово-побутового (торгівля, громадське харчування, побутові послуги), лікувально-оздоровчого обслуговування (медицина, фізкультура, спорт) та масового відпочинку. Для аналізу соціально-планувальної інфраструктури як системи необхідно чітко визначити принципи її структурування та розподілу на підсистеми, описати межі системи та процеси її функціонування.

Аналіз наукових досліджень. Вивчення даного питання з використанням системної методології проводилось в дослідженнях А. Є. Гутнова, Г. Н. Зубкова, Г. І. Лаврика, І.Г.Лежави; питання функціонування соціальної інфраструктури відображені в роботах Габреля М.М. Дьоміна М. М., Плешкановської А.М, Ключниченка Є.Є.

Метою статті є побудова та опис моделі соціально-планувальної інфраструктури міста з використанням системного підходу.

Викладення основного матеріалу роботи

В сучасній містобудівній теорії під терміном "містобудівна система" розуміється "сукупність просторово організованих та взаємопов'язаних матеріальних елементів технічно освоєних територій, будівель та споруд, доріг та інженерних комунікацій, сумісно з природними компонентами які формують середовище суспільної життєдіяльності" [1]

Формалізовано соціально-планувальну інфраструктуру можна представити у вигляді моделі "населення" - "територія" - "заклади" (рис.1) Соціально-

планувальну організацію представлено тут як цілісний, в структурно-функціональному відношенні, об'єкт, а три структурні елементи: населення, територія та заклади, перебувають у діалектичній взаємодії.

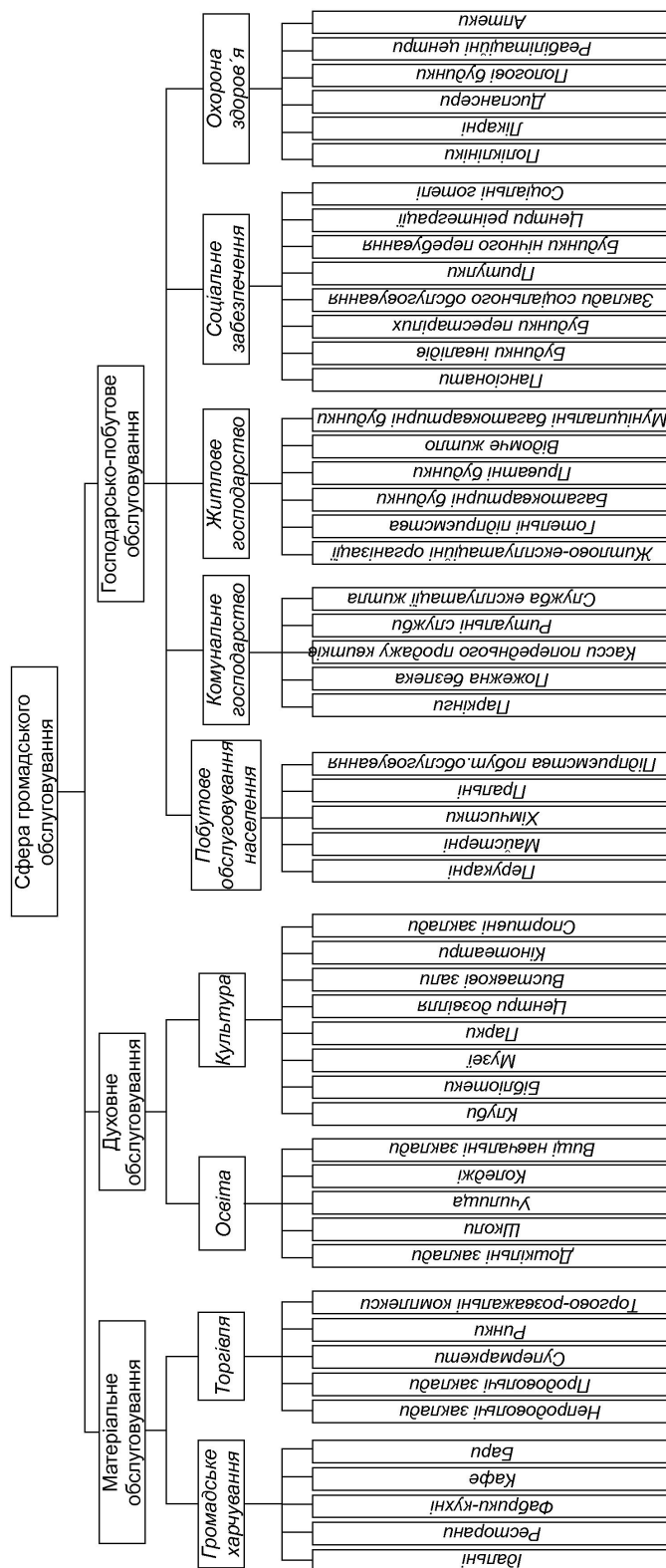

Рис. 1. Структура сфери громадського обслуговування

Модель охоплює такі функціональні системи як: соціально-демографічна система, мережа громадського обслуговування, природно-техногенна система. Фактором розвитку системи є населення.

Сталість зв'язків, в даному випадку, підтверджується їх прямим та зворотнім характером (рис.2). Таке розчленування володіє важливим методологічним значенням, оскільки воно дає можливість чітко визначити круг явищ, які пов'язані з просторовою організацією обслуговування, соціальною активністю населення та організацією житлового середовища, а також дозволяє охарактеризувати стан об'єкта через будь-який із взаємопов'язаних показників, що особливо важливо зважаючи на відсутність повної інформації про об'єкт. Кожну з наведених підсистем можна представити у вигляді самостійних систем, які, в свою чергу є частинами більш крупних системних утворень.

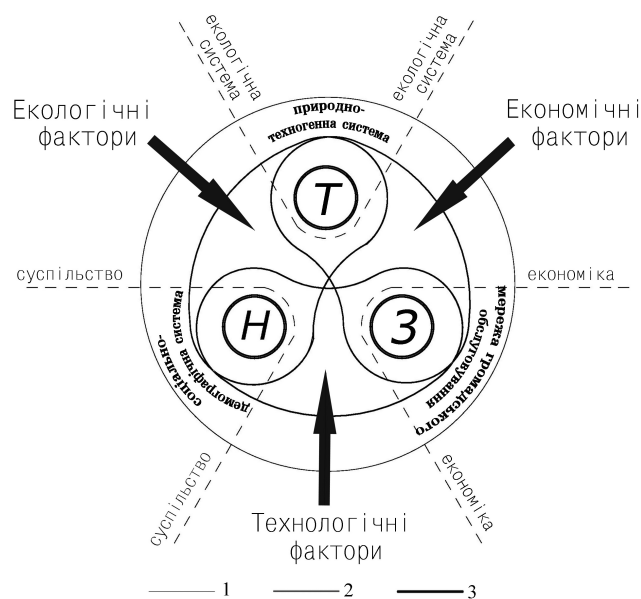

Рис. 2. Модель соціально-планувальна інфраструктура

Н- населення; Т- територія; З-заклади обслуговування;

1- межі соціально-планувальної системи; 2- межі функціональних систем;

3- межі функціональних підсистем

Фактично територіальні взаємозв'язки між функціональними підсистемами встановлюються через вулично-дорожню мережу, яка є невід'ємною та незмінною ланкою соціально-планувальної інфраструктури (рис.3)

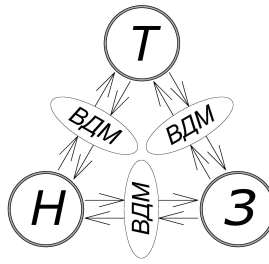

Рис. 3. Модель взаємодії підсистем "населення" - "територія" - "заклади"

Н - населення; Т- територія; З-заклади обслуговування;
ВДМ - вулично-дорожня мережа

Але дослідження процесів функціонування даних підсистем, вимагає визначення характеру взаємодії на фоні соціально-побутових процесів. Це пов'язане з тим, що дослідження функціональних підсистем та процесів їх взаємодії, не дає повної картини функціонування соціально-планувальної структури як системи.

Містобудівна система, як і всяка система, згідно визначення С.Оптна є набором об'єктів, що мають дані властивості, і набором зв'язків між об'єктами та їх властивостями [3]. Основним завданням для опису системи та принципів її функціонування є чітке визначення меж системи, структурування, опис властивостей та параметрів системи, чітке формулювання понятійного апарату та термінології. В свою чергу, детальний опис досліджуваної системи дозволяє об'єктивно проаналізувати та спрогнозувати її розвиток, а також вплив на місто.

Для виявлення структури містобудівних систем, їх зовнішніх меж необхідно встановити роль та дійсне значення різного роду системотворних зв'язків. Особливість постановки задачі полягає в тому, що містобудівні об'єкти характеризуються нечіткістю геометричних контурів (границь), недостатньо вираженою організацією, неоднозначністю, а інколи і суперечливістю цілей розвитку окремих елементів, тобто, згідно визначення Оптна, відносяться до розряду таких, що погано піддаються структуризації. [2]

Структурне розчленування моделі соціально-планувальної організації (рис.4), надає даній системі відкритого характеру. Подальша класифікація елементів та їх віднесення до тієї чи іншої структури дозволить врахувати багатоаспектність інформації та степінь її взаємозв'язку з іншими елементами системи.

Рис. 4. Структура моделі соціально-планувальної організації

Висновки

Для детального вивчення соціально-планувальної організації міста дану інфраструктуру представлено у виді моделі. Таке представлення дало змогу перевести систему у ранг відкритої, що значно полегшить її вивчення та розширить можливості прогнозування її розвитку.

Литература:

1. Гутнов А. Э., Глазичев В. Л. Мир архитектуры / А. Э. Гутнов. – М. : Молодая гвардия, 1990. – 352 с.
2. Дёмин Н.М. Управление развитием градостроительных систем.- К.: Будівельник, 1991р. – 183с.
3. Оптнер С.Л. Системный анализ для решения проблем бизнеса и промышленности. М: Концепт, 2006 с.

Стаття відправлена: 10.11.2013г.

© Кіс Н.Ю.